

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félévre 6 ft, évenyegyre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI NAPILAP.

Népnevelés.

Udvarhelyszék, 1871. septem. végén.

I.

Iskolatanácsunk idei harmadik évnegyedes ülését Sándor Mózes másod-tanfelügyelő elnöke alatt, f. hó 20-án tartotta meg Székely-Udvarhelyt, hova a tanácsotagok szép számmal gyűltek egybe. Az ülés főmomentumát tanfelügyelő urnak székünk népnevelésügyi állapotáról tett érdekes jelentése képezte. Azt hisszük kedves dolgok eszélelkünk, úgy székünk mint a távolabb eső vidékek népnevelésügyi barátainak legnagyobb része előtt, ha ama jelentés tartalmáról lehetőséig tudósítást adunk.

Mindenekelőtt kiemelte felügyelő ur, hogy a képviselőházhoz benyújtott miniszteri előterjesztésben foglalt és székünkre vonatkozó népoktatási adatokat — összehasonlítás tekintetéből — óhajtott volna jelentése alapjául fölvenni, — ama előterjesztés második része azonban, mely az egyes törvényhatóságokról részletes kimutatásokat tartalmaz, eddigelő — tudtára — csak az országos képviselők közt levő kiosztva, ezen alapot ez uttal nélkülözni kénytelen. A közlendő adatok tehát csak a közelebbi múlt iskolai évre vonatkoznak, a lehetőség azonban fennmarad, hogy az érdeklődők a miniszteri előterjesztés szétküldése után, a netalán haladástól maguknak átlagos tudomást szerezhessenek.

Az ezen tankerülethez tartozó összes községekben van 146 elemi iskola, melyekben összesen 146 rendes és 23 segéditanító működik.

Mindezen tanítóknak összes évi fizetése nem megy többre 22½ ezer forintnál.

A legmagasabb fizetése (egynek) 300 ft; legkisebb 30 ft; átlagos 139 ft o. é.

A 146 iskolához közül jónak mondható 40; közepesnek 36; rosszabb 60.

A butoratra nézve jó 57; közepes 40; rossz 49. Faiskola van 24; nincsen 122.

A mindennapi tanköteles fiúgyermek száma 6186; ezek közül iskolába járt 4509; tehát 72.9%.

A mindennapi tanköteles leánygyermek száma 5959; kik közül föl járt 3749; tehát 63%.

Az összes mindkét nembeli tankötelesek száma 12,145; ezek közül föl járt 8258; tehát 68%.

Az ismétlődő tanköteles gyermekek száma 2428; kik közül föl járt 891; — 36.6%.

Az ismétlődő tanköteles leánygyermek száma 2421; ezek közül föl járt 792; — 32.3%.

Az összes ismétlődő tankötelesek száma 4849; ezek közül föl járt 1683; — 34.5%.

A mindennapi és ismétlődő tankötelesek összes száma 16,994; ezek közül föl járt 9941; — 58.5%.

Felekezeti szerint elkülönítve:

A) Római katolikusok: mindennapi tanköteles fia 2252; feljárt 1306; — 58%; tanköteles leány 1942; feljárt 1226; — 62.6%; összes tanköteles 4194; feljárt 2532; — 60.3%. Ismétlődő tanköteles fia 876; feljárt 199; — 22.7%; tanköteles leány 886; feljárt 197; — 22.2%; összes ismétlődő tanköteles 1762; feljárt 396; — 22.4%. Mindennapi és ismétlődő összes tanköteles 5956; feljárt 2928; — 50%.

B) Remormatusok. Mindennapi tanköteles fia 2459; feljárt 1944; — 80%; leány 2341; feljárt 1578; — 67.3%; összes m. tanköteles 4800; feljárt 3519; — 73.6%. Ismétlődő tanköteles fia 1145; feljárt 318; — 28%; leány 931; feljárt 399; — 4.8%; összes ismétlődő tanköteles 2076; feljárt 717; — 35.4%. Mindennapi és ismétlődő összes tanköteles 6876; feljárt 4236; — 61.6%.

C) Unitáriusok. Mindennapi tanköteles fia 1441; feljárt 1181; — 82.1%; leány 1469; feljárt 1057; — 72%; m. tanköteles 2910; feljárt 2241; — 77%. Ismétlődő tanköteles fia 558; feljárt 269; — 46.2%; leány 572; feljárt 216; — 37.7%. Összes ismétlődő tanköteles 1130; feljárt 485; — 43%. Mindennapi és ismétlődő összes tanköteles 4040; felj. 2726; — 67%.

D) Görög egyesültek és nem egyesültek. Mindennapi tanköteles fia 32; feljárt 14; — 43.7%; leány 28; feljárt 0; — 0%; összes m. tanköteles 60; feljárt 14; — 23%. Ismétlődő tanköteles fia 13; feljárt 0; — 0%; leány 12; feljárt 0; — 0%; összes ism. tanköteles 25; feljárt 0; — 0%. Összes m. és ism. tanköteles 85; feljárt 14; — 16.4%.

Ezen kívül van izraelita mindkét nemű tanköteles 27; feljárt 10.

Ezen számok felügyelő urnak az egyes községekben tett hivatalos látogatása alkalmával talált adatokat tüntetnek elő, azon kedvezőtlen észrevétellel, hogy az iskolai év kezdetén, némely községekben az iskolákat csaknem üresen találta, míg másfelől örömmel értesültünk, hogy — ha ezen adatok a feljárók rovására esnek is, de a tényleges állapot a felmutatottal jóval kedvezőbbnek mondható, mely előnyös változás főképp a r. e. iskolák állapotára vonatkozik.

Ha már összehasonlítjuk a felhozott főbb adatokat az 1869/70. év megfelelő adataival, kitűnik: a) hogy akkor tanuló volt összesen 16,819; jelenleg 16,994; a szaporodás tehát 175; b) akkor volt feljárt 8546; jelenleg 9941; szaporodás 1395, s ha az előbb

jelzett körülményt tekintetbe vesszük, bizvást tehető 1800-ra is. Az iskolák száma változatlan. Tanító volt akkor 176; ma van 179.

A tankötelesek és iskolába járók közt az utóbbiak javára némileg változott arány még mindig sok kívánni valót mutat fel. Ugyanis a mindennapi iskolások közül 32%, az ismétlődők közül 64% nem gyakorolta az iskolát. Sőt a tanítók által napról napra vezetett mulasztási naplók tanúsítása szerint, a kimutatott iskolabárárok sem tekinthetők rendszeren iskolázottaknak, a mennyire időközben, különösen a tanév kezdetén és végén nagymértű többlenyire büntetlen maradt mulasztások fordultak elő.

Mindezen bajnak csaknem legfőbb forrása, a nép jelentékeny részének az iskoláztatás iránti közönyössége, s különösen a nyolcz havi szorgalmi időszakokkal szemben mutatkozó ellenszere. Ugyanis, csaknem kizárólag földmíveléssel és baromtenyésztéssel foglalkozó népünk késő ősszel és kora tavasszal, részint a mezei munkánál való segédkezés, részint pásztorkodás ürügye alatt, el szokta vonni gyermekeit az iskolától. Sőt vannak községek, például a Sövidéknél, hol a mezei rendőrségi szabályok teljes mellőzése, még közpásztort sem igen tartanak, hanem négy-hat darból álló csoportokban, ugyanannyi tanköteles felügyelte alatt pásztorkodtatják marháikat. Hogy ezen megrögzött szokas befolyása mily veszélyes a gyermekek mind értelmi, mind erkölcsi fejlődésére, elég lesz ezuttal jelezni egyszerűen.

Minél mélyebb gyökereket vert e baj, annál bizonyosabb, hogy kiirtása is csak lassu és fokozatos lehet. És e tekintetben, egyfelől minden tényezőnek, ki a népnevelésügyének emelkedését szívén hordozza, kitaró bezzitása, s az évi közviszsgák minél ünnepélyesebbé tétele — hol az iskolázás által elért eredményeknek az egész község színe előtti ünnepélyes felmutatásával a közönyösséget legyőzni, az ügy iránti érdeklőséget fölébresztetni és állandóvá tenni lehetne —, másfelől pedig a mezei rendőrségi szabályok szigorú életbeléptetése — lennének ez idő szerint a legsikeresebben célravezető előlépések.

A tanév folyama alatt előfordulni szokott sok mulasztás is rendszeren igen nagy baj. Ennek orvoslásáról a népoktatási t. cz. 4. §-a gondoskodott ugyan, a mennyiben az igazolatlan mulasztásokért, az illető szülők fokozatos és azonnali megbüntetését az iskola javára elrendeli, s a büntető eljárás alkalmazását a községi hatóságnak teszi szigorú kötelességévé; azonban ne ezen irányban szerzett tapasztalatok szomorúan bizonyították be, hogy ezen óvszer eddigelő nagyon kevés helyütt vétetett alkalmazásba. r. l.

Lapszemle.

A „Pesti Napló“ a cseh országgyűlés harminczas bizottmányának munkálátatát tárgyalván, azt nem tartja a cseh urak utolsó szavának, ők csupán a koronához szólottak, kérdés azonban mit mond hozzá a reichsrath? A felirat egyébiránt maga is megenged egyezményt a kiegyezési pontokon belül. Ezek különben egyrésztől az 1867-iki közös kiegyezésre, másról a cseh-osztrákra vonatkoznak. A Hohenwarth-miniszterium módosításokat egyedül a deczemberi alkotmány keretén belül szándékol megkísérteni; a cseh elaboratum ennek helyébe teljesen újat törekszik létrehozni. Az egykamrarendszert akarja megalapítani csodálatos mixtum compositum-okból ausztria rözségével. De mint lesz vajjon a többi ausztriai tartományok képviselői módja? Megmarad-e a mint van? vagy 18 delegatio egymással vagy egy-egy a maga országa levonásával fog a reichsrathal érintkezni? Hogy az 1867. kiegyezést elismerni, erre nézve ép oly közönyös, mintha nem tetszését nyilvánítaná. A pragmática sanctióból folyó ügyek kizárólag a koronával állapítottak az abból nem szorosan folyók az osztrák-németek képviselőivel. Hogy Csehország ehez mit mond, csak Csehországot illeti. Fognak-e a delegatio egyes tagjai a cseh országgyűlés vagy a közös képviselőkből választani? szintén az ő belügyük; csak a magyar delegatiónak ezután is nem két, hanem egy osztrák delegatival lehessen dolga. — A kidolgozat végül a quótára és kereskedelmi szerződésre vonatkozó 1857-ki kiegyezést a megállapított időtartamra elismeri ugyan; de vajjon ennek letelte után a prágai képviselőnek akarja-e vindicálni? itt a — lólab.

A „P. Lloyd“ a cseh országgyűlés kijelentését az 1867-iki Magyarországnak állását a többi országokhoz szabályozó alaptörvények elismerése iránt ellenmondásban találja a magyar 1790—1-iki alkotmányos országgyűlés X. és XII-ik cikkeivel, melyek szerint a törvényes intézkedések a királyt a nemzettel együttesen, minden más factor kizárásával, illetik. Ily módon létrejött törvényes intézkedések fölött, hogy más országok érvényes ítéletet mondhasanak, tiltakozik. Ez áll az 1867-ki XII-ik cikkre nézve is, nincs tehát a cseheknek joguk, miután az törvényesen a király által szentesített, azt érvényesnek el — vagy nem ismerniük, vagy utólagosan hozzájárulniok. Ez alaptörvény 69-ik cikke azonban a többi országok alkotmányos hozzájárulásától is távolítja az azok érvényességét, mi miután részükrol alkotmányos uton megtörtént, Csehország külön elismerése magyar szempontból ellenkezik. Feltéve, de meg

nem engedve, hogy a bécsi birodalmi gyűlés nem volt alkotmányos képviselő a felsége többi országainak, vagy a magyarok sáttették volna meg a kiegyezés 25 cikkét; vagy ha valamely lejáthattul s Csehországgal egyenjogu országgyűlés nem ismerné el azt érvényesnek, hatása megszűnnék: mi meg nem engedhető. Az alaptörvény 18., 27. és 28-ik cikkeiben mindenütt kéri, hogy egyrésztől a m. korona, másról az ő felsége többi országai együttesen képezik a két egyenjogu factor; Csehország különállásáról tehát szó sem lehet. Ha Csehország maga 15, a többiek együtt 42 delegatust választanának, egy új testület jönne létre, melyet mivel nem ismerhetünk; azon esetre pedig, ha a többi 17 landtag külön-külön választaná delegatusait s ezek közül egy nem választaná küldötteit, ezek távollétében törvényesek volnának-e a delegatio határozatai? nem kellene-e ez esetben a kiegyezésnek is átváltoztatnia? mit ismét nem tehetünk. Hogyan lesznek feloszthatók ily körülmény közt a 400 millióra rugó állampapírok és sóbányautalványok? nem szenved-e e műtét alatt a közhitel? Fogja-e a korona a csehok kívánatait teljesíteni, új kiegyezésre hajlandó lenni a magyarokat ellenvetése dacára? nem tudjuk. Minket a csehok követeléseit csak akkor hoznának ki sodrunkból, ha jogainkkal s az államtalálkozó érdekeivel ellenkeznének.

A „Kol. Közl.“ eredeti távsürgönye.

Feladatott Brassóban 13-án 9 óra d. e.

Erkezett Kolozsvárra 13-án 9 óra 45 p. d. e.

A felső-fehérmegyei belkerületi képviselőválasztás tegnap Hidvégen megtörténvén: gr. Nemes János jobboldali (9) szavazattal, baloldali gr. Bethlen Gábor főbíró (1) 110 szavazata ellenében országgyűlési képviselővé választott.

Legújabb táviratok.

Zágráb, okt. 11. Az ogulini határozatban kitört zavargások egy század-kerületre localizáltak. A felkelőket sorgyalóság és sluini határvérsapattok tartják körül fogva, le azonban még nem győzték őket. — A zendülés oka állítólag az örvideki erdő eladása. A katonai vérbírószak ma indult innen Ogulinba.

Bécs, okt. 11. Habietnek és Schaffle miniszterek hallomás szerint beadták lemondásukat, azon indokból: mert Beust Jiriesek elkergetése után is az általában (bécsi jogi akadémia) maradt, s így a miniszteriumot kompromittálta. — Beust megbuktatására ismét minden követ megmozgatnak; Schaffle lemondása szintén ezt előzolja.

Bécs, okt. 11. A „Wiener Abp.“ kimutatja, hogy a cseh kiegyezési javaslat a deklaratióval szemben félre nem ismerhető haladást képez; — míg a deklaratió a personal unio álláspontjához ragaszkodott, a Magyarországgal való kiegyezést feltételeken ismerte el, és csak a tartománygyűléseket és a bir. delegatiót ismerte, — a mostani kiegyezési javaslat a real-unio alapjára áll; a Magyarországgal való kiegyezés feltétlen elismerését tartalmazza; és — részben kimondván az itteni közös ügyek feltétlen elismerését, — azoknak alkotmányos intézésére organumot hoz javaslatba.

München, okt. 10. Az országgyűlés 6 hétre el fog napotlatni. A tüzezzredeteket szaporított fogják.

Páris, okt. 10. Cissej tábornok és minden Metz ostromában részt vett tiszti Bazaine Marschalt törhelő vallomást tettek.

Berlin, okt. 10. A protestánsok mai gyűlekezeten a császár is jelen volt.

Prága, okt. 11. A felirat minden mellékleteivel együtt. Az országos fő landmarschall által hitelesített és ő felségéhez felterjesztetett.

Bern, okt. 11. A Gotthard-vasut építési tőkéjének előszerzése végett a bezzini disconto-társulattal, a darmstadti bankkal, a schaffhaseni bankgyűléssel, a fenkfurti Rothschilddal, a kölni Oppenheimel és berlini Bleichroddal folytatott tárgyalások egy nemzetközi consortium, és egy schweiczi-, olasz- és német vállalkozó consortium létesítésére vezettek.

Berlin, okt. 11. Camphausen pénzügyminiszter és Dalbrück elnök tegnap meglátogatták Ponyer Queztier, kinek délelőtti értekezlete volt a külügyi hivatalban; délelőn a császár által fogadtatott — A császár személyesen nyitandja meg a birodalmi gyűlést.

Páris, okt. 11. A francia-német vámszerződés feltéti alkudozásokban a végső nehézségek abbauáltak, hogy Bismark azt kívánta, miszerint a garantizáló bankok kezességüket Franciaország politikai kormányzatának minden eshetősége mellett érvényesnek nyilatkoztassák ki.

A cseh kiegyezési javaslat.

A kiegyezési bizottság három munkalattot fejezett be: a feliratot, kiegyezési törvényjavaslatot és ennek indoklását, melyeket a nemzeti törvényjavaslat és ennek indoklása (előadó Rieger) és a választási törvényjavaslat és ennek indoklása követni fog. Legfontosabb ezek közül kétségkívül a kiegyezési elaboratum maga, melynek a többi munkalatt csak körülírása és melyet itt egész terjedelmében közlünk:

Tekintve, hogy a cseh királyságnak feloldhatlan és feloszthatlan kapcsa a dicsőségesen uralkodó legmagasabb dynastia alatt egyesített királyságokkal és országokkal a pragmática sanctioban talált államjogi kifejezés; továbbá az ő császári és királyi apostoli felségének a közös legkegyelmesebb monarchának személye iránti köteles mély tiszteltetlenség; végre az egy birodalomban egyesülten testvériesen lakozó népek közti belső béke tartós megállapítása végett, a cseh királyság tartomány-

gyűlése határozatilag kimondja, hogy a magyar királysággal, a királyságnak és a magyar korona országainak viszonyáról a monarchiához és a többi királyságok és országokhoz kötött egyezményt, úgy mint az az ő felsége által, mint Magyarország apostoli kiralya által letett koronázási esküben szentesítve és a magyar 1866—1867-ki országgyűlés beczikkelyezése által a magyar királyság számára törvénynyé lett, részéről érvényesnek elismeri és ahhoz utólagosan járul és hozzájárulásának törvényes alakot is adjon és a cseh királyság viszonyának a magyar korona országaihoz és a többi királyságokhoz, alapját megvesse, a következő alaptörvény érvénynyel birandó fundamentalis törvényczikkelyeket hozta:

I. cikk. A cseh királyság a következő ügyeket ismeri el, mint a monarchia valamennyi királyságainak és országainak közös ügyeit:

a) a külügyet a diplomatiai és kereskedelmi kül-országi képviselőkkel együtt, valamint a nemzetközi szerződések tekintetében netán szükséges intézkedések;

b) a hadügyet a tengeri hadügyet beleértve, de kivételével az ujoncz-megajánlásnak; továbbá a védkötelesség mikénti teljesítésére, a csapat-elhelyezésre és élelmezésre, valamint a hadsereg tagjainak polgári viszonyaira és nem-katonai jogai és kötelességeire vonatkozó törvényhozásnak;

c) a pénzügy a közösen viselendő kiadásokra nézve, különösen az arra vonatkozó budget megállapítása, és az azt illető számvetés megvizsgálása.

II. A közös ügyeket egy közös ministerium kezeli melynek azonban a magyar királysággal kötött szerződés értelmében nem szabad intézkedni, más mint közös ügyekben; a hadsereg vezérletére, vezényeltetése és belső szervezetére vonatkozó intézkedések kizárólagosan a császárt és királyt illetik.

III. A cseh királyság előismeri, hogy a közös ügyekre vonatkozó törvényhozás kiküldendő delegatiók által eszközöltessék, még pedig, a magyar királysággal kötött egyezmény értelmében egy delegatiót e királyság országgyűlése, a másikat a többi királyságok és országok képviselői küldi ki alkotmányos módon.

IV. A cseh királyság tartománygyűlése a delegatióba a maga kebeléből választ tizenöt delegatust és 8 pottagot. A delegatusok és pottagok választása minden évben újra történik; addig a delegatusok és pottagok megtartják működési körüket. A delegatióból kilépő tagok abba újra választhatók. A tartománygyűlésből kilépés maga után vonja a kilépést a delegatióból is. A delegatusok szavazási jogukat személyesen gyakorolják. Midőn delegatusnak vagy pottagnak a helye megürül, új választás eszközölendő. Ha a tartománygyűlés nincs együtt, a kilépő delegatus helyét a pottag foglalja el. A tartománygyűlés feloszlásával megszűnik a tartománygyűlés delegatusainak hatásköre is. Az ujonnan összeülő tartománygyűlés új delegatusokat választ. A delegatusok és pottagok nem nyernek a tartománygyűléstől semmi utasítást. Ők mint delegatusok a sérthetlenség és felelősség tekintetében ugyanazon jogokat élvezik, mint a tartománygyűlés tagjai. Az e tekintetben a tartománygyűlés illető jogositványok, ha a tartománygyűlés egyidejűleg nincs együtt, a delegatusokra nézve a delegatiót illetik.

V. A cseh királyság továbbá elfogadja mint érvényeseket azon határozványokat, melyek a delegatiók szervezetére, hatáskörre és ügyrendre nézve a magyar királysággal megállapítottak.

(Következik 18 pontban a delegatiók szervezete, mely az illető magyar törvény határozatainak mindenben megfelel.) (Folyt. köv.)

Az „Internationale“ titkos tanácskozásai Londonban.

Azon conferenciákról, melyeket az „Internationale“ fejei a múlt hóban Londonban zárt ajtók mögött tartottak, eddig nagyon kevés jött a nyilvánosság elé. Most a „N. Fr. Presse“ londoni levelezője ír e tanácskozásokról részletesebbeket.

A tanácskozásokon, melyeknek tárgya a társulat jobb szervezése és az egységes politika fölött való határozat volt, képviselve volt a Svájc, Belgium, Spanyolország, Magyarország, Olasz- és Oláhország, Anglia és Franciaország.

Az „Internationale“ fő-tanácsa, mely Londonban székel, a következő javaslatokat terjesztette a nagygyűlést helyettesítő conferencia elé:

1. Fiókegyletek evi járulékaikat a főtanácsnak előre lefizetni kötelesek, de ennek, szabadságában áll kivételt tenni oly egyleteknél melyek oly országokban székelnek, hol összejövetelük nics megengedve, (Az említett évi járulék minden egyes commune tagnál 1 ezüst garast tesz s miután az „Internationale“ állítólag Angliában 180,000 tagot számlál, Angliában 750 font sterling bevétel van.)

2. Franciaország és azon államok képviselői, hol az üldözés következtében a szövetség desorganizálva van, hozzák javaslatba a legalkalmasabb eszközöket a régi szervezés helyreállítására. Ez a fenálló ugynevezett titkos társulatok semmi esetre se köttessenek össze az „In-

ternationale"-val, vagy abba ne olvasztassanak be. (E pont ama titkos társulatok ellen van irányozva, melyek egykor Mazzini által alapítottak, és melyek néhol még ma is fennállnak.)

3. A főtanács a konferenciának jelentést tegyen működéséről egész a bazeli kongresszus óta.

4. A szövetségi szabályok új kiadását eszközölje német, francia, olasz és spanyol nyelven, nemkülönben a baseli kongresszuson elfogadott alapszabályok polyglott kiadását.

5. A különböző fiókegyletek utasításának munkásként osztályok alapítására.

6. A konferencia feladata lesz egy emlékirat kidolgozása, mely a kormányok támadásaira és üldözéseire lenne válasz. A főtanács ezt nyilvánosság elé fogja terjeszteni, miután a képviselők hazájukba visszatértek.

7. A konferencia továbbá az utóbbi időben Oroszországba megindított összeküvési pörben emelt azon vádat czáfolja meg, mintha ezen összeküvés az „Internationale“-tól származott volna.

A konferenciát leginkább a szervezés kérdése foglalkoztatta. A „Presse“ londoni levelezője fölemlíti e kérdésre vonatkozólag, hogy — miután Franciaország több városában az „Internationale“ fiók-egyletei egészen szét-üztek — Franciaország részére egy külön főtanács alapítása határozottat el, mely a szétüzött fiók-egyletek ujjszervezésével foglalkozzék.

Még Franciaországra vonatkozólag egy fölhívás kibocsátása határozottat el a férfi és a női munkásokhoz, melyben azok az „Internationale“-hoz csatlakozásra hivatalnak fül. Oroszországgal is sokat foglalkoztak s az oroszországi deákokhoz és munkásokhoz is fogtak fölhívást intézni.

A továbbiakban helyben hagyta a konferencia a főtanács főnéb említett javaslatát.

A kolozs-monostori m. kir. gazdasági tanintézet értesítvénye.

A kolozs-monostori magy. kir. gazdasági tanintézetben az új 187 1/2-iki tanév nov. 4-én veszi kezdetét s az előadások nov. 6-án kezdődnek.

A tanfolyam 3 évre terjed, és pedig:

1) Az első év kizárólag gyakorlati oktatásra van szánva, oly módon, hogy a növendékek a mezei gazdaság minden ágában előforduló mindennemű teendőket gyakorlatilag megismertetik, s az év folytán a mezei gazdaságban napirenden levő műveletek körül előjövő műszaki közfogásokba tényleg begyakoroltatnak. Ezenkívül a növendékek a téli hónapok alatt, nemkülönben a többi évszakokban is a külmunkákra kevéssé alkalmas napokon a gazdaság vezetése körül előforduló fogalmazás és számvetésben is oktatást nyernek.

2) A második és harmadik évben az elméleti oktatás lép előtérbe, azonban az összeköttetés az elméleti s gyakorlati oktatás között ez években is a lehetőleg bensőbb marad.

A második és harmadik tanfolyamban előadott tantárgyak:

Általános és részletes növénytermelés; gazdasági erőtűnt; gazd. gépisme és rétművelés. Előadja Vörös Sándor tanár.

Általános és részletes állattenyésztés. Előadja Gamauf Vilmos tanár.

Erdészettan Előadja Székely Mihály tanár.

Állat- és növénytan, természettan, légűnttan, méh-, hal- és selyemtenyésztés. Előadja dr. Entz Géza tanár.

Általános gazd. és műszaki vegytan s földtan. Előadja Tuba Lajos tanár.

Gazd. háziállatok boncz- és élettana, külmetana s állategészségi és gyógytana. Előadja Mina János tanár.

Mennyiség- és mértan. Előadja Kertész György segédtanár.

Mezei gazd. üzlettan; mezei gazd. nemzetgazdászattan, s jószágrendezés és kezelés. Előadja Kodolányi Antal igazgató.

Gazd. építész. Előadja Heigel József tanár.

Gazd. statistica és agrariális törvények. Előadja dr. Haller Károly tanár.

Kertészettan, szőlőművelés. Előadja Ritter Gusztáv int. f. kert.

Felvételi feltételek: 17 éves kor, mezei munkákra alkalmas, képes, egészséges testalkat, s 6 gymnasialis vagy 4 reáliskolai osztály jó sikerrel lett végzése.

Tandij félénként 10 ft. A beiratás oct. 4-éig tart. Kívánatra, bővebb tájékozás végett, az intézet tervrajza bárkinek megküldetik.

Kolozsmonostor, 1871. oct. 10.

Az igazgatóság.

A „Kelet“ 234-dik számának „napi hírek“ rovatában megjelent „Tisztejük a város tekintetes rendőrségét“, című méltatlan, s a közigazgatási téren az iró járallanságát tanúsító gunyorra, aláírt, a vezetésem alatti hivatal érdekében, kötelességemnek tartom a tiszta valót, adatokra hivatkozva, a t. cz. olvasó közönség elé, megbirálás végett terjeszteni.

Folyó évi szeptember 4-én t. Szász Béla úr — ki még az említett időben b. király utza 21 szám alatt özv. t. Herepei Gergelyné úr asszonynál szállást, — egy panaszos kérvényt adott be a kapitánysághoz, hogy a Bojtha József szomszédos istállója emésztő levének lakása udvarára leendő átszivárgása eltávolítása iránt, tétessék intézkedés.

Ennek folytán az említett h. 5-én a vizsgálat megtörténvén, annak alapján az erre vonatkozó írásbeli rendelet kiadott bepanaszoltaknak, s ugyan ezent napról a tett intézkedéskörül 2541—1871. sz. a. panaszló is értesített.

Közelebről t. Herepei Gergelyné a kapitánysághoz jött, s előadta, hogy a baj, melyért t. Szász Béla úr szeptember hóban panaszt emelt volt, még eltávolítva nincs; tehát arra nézve szigorubb intézkedést kér tenni.

Miután pedig a kapitányság az ilyenmű panaszok elintézését a fennálló törvényes gyakorlat szerint, csakis a panaszló írásos beadványa nyomán eszközölheti, s ezen, senki, még a „Kelet“ gunyirója kedvéért sem változtathat, — említett panaszlót egész illemmel oda utasította, hogy: hivatkozással a t. Szász Béla urnak e tárgyban kiadott kapitányi válaszára, adjon be egy kérés, s ha, az annak nyomán kiküldendő bizottság, a panaszt alaposnak fogja jeleníteni, a kapitányság nem késend már kiadott előbbi rendeletét, panaszlottal szemben, a legszigorubb pénz büntetés alkalmazásával, azonnal foganosíttatni.

Panaszoló nő e tárgybani kérvényét a kapott utasítás nyomán csak folyó hó 11-én adta be 2933—1871. szám alá a kapitánysághoz, s a már 12-én véghezvitt vizsgálat folytán, 13-án bepanaszoltaknak a legszigorubb rendelet, panaszlónak pedig az erőli értesítés kezdőknél leend.

Ezen tény állásból, — melyet jegyzőkönyvileg, és levéltári iratokkal is, bár kinek kimutatni készvagyok,

sárgalazt. — Kivonat 72,000 elismervényből gyógyulásokról, melyek minden gyógyszerrel daczoltak.

Elismervény sz. 58.471.

Prunettó (Mondovi mellett) 27. oct. 1869.

Uram! Biztosíthatom önt, hogy a mióta a csodálatos Revalesciére du Barryt használok, azaz 2 év óta, nem érzem többé aggkorom nehézségét sem 84 évem súlyát. Lábszáram ismét nyúlánkok, látásom oly jó, hogy nincs szükségem szemüvegre; gyomrom erős, mintha 30 éves volnék. Szóval, egészen megifjodottnak érzem magam; hisztónokok, gyonást hallgatok, betegetek látogatok, meglehetősen hosszú utakat teszek gyalog, eszem

meggyőződhetik a t. cz. olvasó közönség, hogy a fenidőzött czím alatt, a panasz beadása napján már a „Kelet“ czímű lapban megjelent s a rendőrséget igaztalanul sujtani törekvő gunyor a mily sajnálatra méltó felfogásában, éppen oly rossz indulatú titkos czélzata.

Közlömben az előlédzett című megtámadásra vonatkozó általános megjegyzésem csak azon diák mondatban fejezem ki, hogy az „ignotus fallit, sed notis est derisui“. —

Kolozsvárt October 12-én 1871.

Csiszár Samu,
főkapitány.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, október 13.

— A Csokonai-szobor leleplezése Debreczenben oct. 11-én kedvező idő mellett roppant közönség jelenlétében ment végbe. A színházi zenekar s főiskolai zenekar előadásai után Imre Sándor nagyhatású emlékbeszédét felolvasta Buzás Pál tanár. Az énnékkar által előadott újabb dalrészlet által lelepleztetett a szobor. A művészi tökélyű szobormű rendkívüli, jó hatást szült. A leleplezés után Szász Károly pályanyertes költeményét közlekedés közl olvasta maga a költő. Az egész város méltólag ünnepelte a nemzeti jelentőségű eseményt.

— Vailati tanár jövő vasárnap hangversenyt rendez a városi redoutban. A programot utólag közöljük.

(X) A „Kolozsvári kör“ tisztújító gyűlése iránt már is nagy az érdeklődés. A „kör“ többségének jelöljei gyanánt az elnökségre Hajós János, alelnökségre Sáni László, titkárjegyzőségre Mátrai Ernő, háznagyságra Krisik Sándor, ügyvédségre Bokros Elek, választmányi tagságra dr. Csiky Viktor, Szász Béla, dr. Szöcs Emil, Keserü Nőzes, Szabó Károly, Szacsai Dénés, K. Pap Miklós, ifj. Hincz György neveit említik.

— Bosco E. Turinból, a világhírű Bosco B. egyetlen fia, hétfőn okt. 16-án és kedden 17-én a városi redout-teremben két előadást rendez. Hétfői programja következő: Első szakasz. Az emlékezőtehetség nagy megerőttese Dante úr által előadva. Második sz. Régi varázslat (alte Magic) úgy, mint azt ezelőtt 25 évvel adták; készülék nélkül. Harmadik. sz.: Az amerikai spiritizmus leleplezése, egy körben forgó, kopogó és szálló 30 fontos asztal. Előadva a két Medium Bosco és Dante urak által. A mutatványok Alan-Kardeck és Hume rendszeré után történnek.

— Egy koporsó névnap ajándéknál. Temesvártól közel, mint onnan írják, igen szomorú eset történt. Egy fiatal ember, ki nőttestvérét bálványozásig szerette, ennek névnapjára egy drága koporsót rendelt meg. Midőn a fiatal ember a nem várt ajándékkal nővére szobájába belépett, ez sirni, zokogni kezdett s szemrehányásokat tett fivérének, hogy iránta való szeretete így egyszerre kihűl. A fiatal ember meredten tekintett fölfelé s végzeteljes hangon rebegte: „Gondold meg asszony, hogy por vagy és porá les!“ Midőn aztán meg kérdezősködtek egy és más tárgy iránt a fiatal embertől, észrevették, hogy össze nem függ, értelmellen feleleteket ad, miből elég világossan megértették, hogy a jószívű ajándékozó megőrült.

Nemzeti színház. (—) Szerdán Schiller tragédiája „Ármány és szerelem“ adott. E mű, melyben a drámai élet benső mozzanatait a végzetes szerelem égető lángját, a küzdelmet, bonyodalmat s végre a hőstragikumát a legélénkebb színezettel feltűntetve látjuk — hatása kétségtelenül mindig mély benyomást tesz lelkünkbe. — Hogy a dícsőség oroszlársze Kovács Gyula-

nak jutott, mondanunk sem kell. Játékában élénk színekben állítá elénk azon szerelmet, melyben földi és mennyi élete minden javát egybeölelte. Schillernek ez alakja nem csupán meleg kedélyt, de költői felfogást is követel. Azon jelenet, melyben Valter, Ferdinánd atyja, fiát meglepve belép azon házhoz, hol a tragedia sziverrázó katasztrófája lezajlik, s midőn Luizt a poroszok kezeibe dobja — ekkor, az atya és fia közt kifejtett jelenet, midőn Ferdinánd az ártatlanság megmentéséért kitört szenvedélyét, a maga megdöbbentő hatásában állítá előnk — Kovács Gyulának művészi sikerült. Nemkülönben az utolsó felvonásban is, a megseleltatás megérző fájdalmát élénken festé. Aichner Anna kisasszonyt nagyobb szerep körében ez alkalommal látánk először. Kedves, meggyerő alak, szép tehetséggel s több előnyös tulajdonsággal, — már ez egy, nagyobb előadása után ítélve, komoly tanulmányt fedeztünk fel a kisasszonyban. Élénk színekben állítá előnk Luizt, kibén a szerelem heve, az ártatlanság bájával egyesült. Voltak kiválóbb mozzanatai, hol a csendes és mély fájdalmat, az érzelmei őszinte hangja tanácsolá, megvalljuk, koronkint mélyebben is érinté bensőnk, de voltak oly részek is, különösen a fájdalmas indulatok kitörésénél — itt kissé több erőfeszítést örömet láttunk volna, de ha e helyekre jövőre figyelemmel lesz, úgy bizonyára egyenletes lesz ama részek előadása is, melyekben most még volt némi kívánni való. Kassainé asszony sok bensőséggel adá Lady Mylfordot, kiemelve különösen azon monientumot, midőn élettörténetét beszéli elő. Mátrai, Szilágyi, Erdélyi és Szentgyörgyi kiérdemelték a közönség tetszését.

Szombaton okt. 14-én „Laury kisasszony.“ Dráma 5 felvonásban.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Oct. 11-ről: 5% Metalliques 57.40. 5% Nemzeti kölcsön 78.—. 1860-diki államkölcsön 97.—. Bankrészevények 764. Hitelrészevények 287.—. London 118. 75. Ezüst 117.50. Cs. kir. arany 5.65. Napoleonor 9.42. 5/10.

Földterhermentesítési kötvények: Magyar 79.50. Temesi 78.—. Erdélyi 74.—. Horv.-Slavon —.—.

Tulajd. és felelős szerkesztő: Sándor József.

N y i l t t é r .

(277) 15—40

Titkos betegségeket és tehetetlenséget

(elgyengült férfierőt) gyógyít gyökeresen fényes és tartós siker biztosítása mellett

HANDLER MÓR

orvos- és sebész tudor, szülés és szemész.

Rendel naponként délelőtt 11 órától 1-ig és délután 3 órától 5-ig.

Lakik Pesten, Lipót-város, nádorutca 13. szám, I-ső emelet 14. sz.

Dijjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik.

48 csészére 4 ft. 50 kr. poralakban 120 csészére 10 ft. 288 csészére 20 ft. 576 csészére 36 ft.

Kapható: Barry du Barry és társa által Bécsben Wallfischgasse 8. és Faulk József fűszerkereskedésében, Pesten Törökútnál, Brünben Eder F.-nél, Kolozsvárt Binder K. úr gyógytárában bel-monostorútcza a Redoute során. Továbbá: Kronstadt József úrnál kül-monostorútcza 134 sz., bel-monostorútcza 175 sz. és fűtér 2. szám a zálogintézetnél, valamint minden városban jó gyógyszerészeknél és fűszerkereskedőknél; a bécsi ház ezen feljül mindenütt elküldi postai utalvány vagy utánvét mellett.

arany.

10 évi jótállás.

Ekkor tárgyakért az érték egy harmadát mindig megfizetitek.

china-arany-gyártás első bécsi központi raktárában

Bécs, Stadt. Babenbergerstrasse 1. szám.

Együttel különösen arra hívjuk fel a figyelmet, hogy ezen china-arany soká se felelték vagy vörösedik meg s ámitó aranyozást 10 évig megtartja.

frt. 1.50. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

frt. 1.50. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

frt. 1.50. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

frt. 1.50. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

frt. 1.50. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

frt. 1.50. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

frt. 1.50. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

frt. 1.50. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

frt. 1.50. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

frt. 1.50. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

frt. 1.50. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

frt. 1.50. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

frt. 1.50. 2. 3. 4. 5. 6. 7